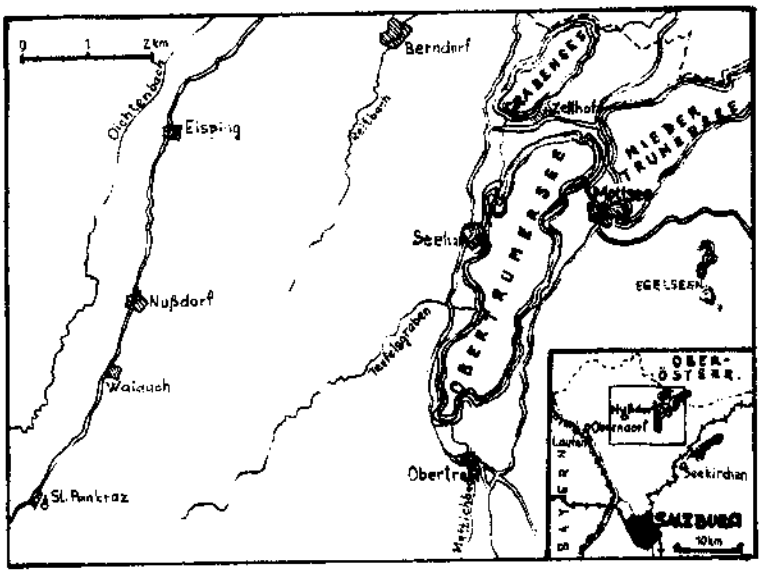

Literatura

Egger H., Hradecká L. (1994): Bericht 1993 über geologische Aufnahmen in der Flyschzone auf Blatt 64 Staßwalchen. – Jahrbuch Geol.B.-A., 137, 1994, Wien.

Hagn H. (1981): Die Bayerischen Alpen und ihr Vorland in Mikropaläontologischers Sicht. – Geologica Bavarica, 82,408 S., 70 Abb., 7 Tab, München.

Oberhauser R. (1963): Die Kreide im Ostalpenraum Österreichs in Mikropaläontologischers Sicht. – Jb. Geol. B.-A., Bd. 106, S. 1–88, Wien.

Český geologický ústav, Klárov 131/3, 118 21 Praha 1

NOVÉ POZNATKY O GEOLOGII DOUPOVSKÝCH HOR

NEW DATA ON THE GEOLOGY OF THE DOUPOVSKÉ HORY MTS. AREA

(11-22 Kadaň)

Petr Hradecký - Bedřich Mlčoch - Jiří Šebesta

Doupov volcanic complex, Volcanic rocks, Geomorphology, Crystalline rocks

Po téměř čtyřiceti letech byla provedena reambulace geologické mapy 1:50 000 zahrnující centrální část Doupovských hor, přilehlou oherskou vulkanickou zónu, část krušnohorského krystalinika a západní výběžky mostecké pánve. Kromě vulkanitů byly upřesněny i poznatky o krystaliniku a kvartéru.

Na úpatí Krušných hor vystupují horniny krušnohorského krystalinika, ke kterému bývá řazeno i oherské krystalinikum, obnažené v erozivním okně Ohře. Amfibolity při v. okraji karlovarského masivu představují pravděpodobně ekvivalent mariánskolázeňského komplexu. Variské intruzívní horniny jsou zastoupeny granity v. okraje karlovarského masivu se sporadickým žilným doprovodem. Oproti starším mapovým podkladům byl podstatněji změněn rozsah krystalinika v údolí Ohře. Granulity a granulitové ruly vystupují v úsecích okolo Stráže n. Ohří mezi Damicemi a Korunní a mezi Kadaní a Roklí. Pokud spolu v podloží Doupovských hor souvisí, tvoří 3–4 km mocný pruh orientovaný přibližně ve směru ZJZ-VSV. Jižně od granulitového pruhu se ortoruly objevují pouze u Vojkovic.

Na j. okraji oherského krystalinika u Jakubova byly nově zjištěny horniny svorového charakteru.

Horniny spodního paleozoika mezi Ostrovem a Velichovem, které leží v nadloží karlovarského masivu, jsou

vázány na tektonicky vyzdviženou kru, omezenou v.-z. zlomy. Jedná se o grafitické, sericitické kvarcity a seritické fylity.

U Velichova byla nově zjištěna žíla dioritového porfyritu.

Povrch krystalinika je v podloží terciérních vulkanitů, či sedimentů pokryt fosilními zvětralinami. Jejich maximální mocnosti mohou dosahovat až 20m i více.

J. od Rokle bylo zastiženo několik m mocné souvrství křemenných písků a konglomerátů, překrytých křemencovou krustou („sluňáky"). Srovnat je lze s podbořanskými písky, které tvoří ekvivalent starosedelského souvrství. Podobné horniny byly nově zjištěny i na protilehlé straně masivu, u obce Lučina. U Korunní na s. straně Doupovských hor byly v malém výskytu zastiženy hrubozrnné pískovce s mikritickými vápenci nejasné pozice. Obsahují svrchnokřídovou mikrofaunu. Bázi vulkanického komplexu Doupovských hor představují vulkanoklastika různých genetických typů. Převažují gradačně zvrstvené lapillové napadávky s krystaly biotitu a pyroxenu o velikosti až 2 cm v průměru. Naspodu sekvence a místy i výše jsou mocné polohy nezvrstvených popelových tufů s obsahem zuhelnatělé rostlinné drtě a s fragmenty kalcifikovaných dřev a kostí,místy i s obsahem colického křemene. Interpretujeme je jako uloženiny popelových proudů. Na v. i s. straně masivu jsou při bázi sekvence vyvinuty epiklastické a smíšené vulkanosedimentární horniny s významnou faunou i flórou, dobře známé mnohým předchozím autorům a obvykle uváděné jako tufity. Na s. svazích masivu a po obou březích Ohře jsou na mnoha místech odkryty hrubozrnné tufy obou genetických typů, s obsahem biotitu i pyroxenu a s hojnými lapilli. Spolu s pevnými vulkanity v okolí reprezentují projevy oherské lineární vulkanické zóny (Kopecký 1988), která leží nad hlubinným krušnohorským zlomem.

Hrubozrnné lithické napadávky, zjištěné v okolí býv. Petrova, Tunkova, Tocova a zejména v širším okolí Lestkova a Kotviny indikují samostatné přívodní dráhy v severní části Doupovských hor. Tufy jsou dobře zvrstvené, s xenolity granulitů a laterítů (návrší Kupa) a doprovázeny spečenými aglomeráty a struskami na Humnickém vrchu, Černém vrchu a jinde.Dobře zachovalý relikt přívodního kanálu lineárního typu je v jv. okolí Oslovic.

Netříděné, velmi hrubozrnné a nezvrstvené akumulace subangulárních vulkanických balvanů (až 1,2 m v průměru) a lithifikovaného popelového bahna byly vyčleněny u Lomnice, nad Damicemi (Skály skřítků), na Dubovém vrchu, u Tocova a u Rokle (tam s projevy subakvatické alterace) a interpretovány jako uloženiny bahenních proudů - laharů. Jednotlivé typy láv byly rozlišeny podle petrografického složení a chemismu na základě Shrbeného (1982). Nejkyselejšími typy jsou trachyty a trachybazalty, zastižené hlavně u krušnohorského zlomu (oherská vulkanická zóna). Bezolivinické bazalty tvoří plošně menší tělesa, podobně jako olivinické bazalty (převážně na vých. straně masivu). Velmi rozšířené jsou tefrity, tvořící rozsáhlé akumulace. Převažují analcimické (apoleucitické) a nefelinické typy, v jejich podloží jsou časté bazanity. V mnoha případech jsou nejvyšší lávové proudy zastoupeny foidity (apoleucitity, nefelinity). V profilech lze pozorovat, že lávové proudy dosahují 10-15 m mocnosti a nasedají jeden na druhý bez tufových vložek (Pustý zámek, svahy Hory, spodní část Úhoště, západní svahy masivu). To nepotvrzuje vžitou představu o centrální stavbě jednotného stratovulkánu.

Bazické typy foiditů jsou vzácné a vázané na krušnohorský zlom (melilitické horniny z Dubového vrchu u Stráže n/Ohří).

I kvarterně geologické mapování a orientační exodynamická analýza přinesly několik nových poznatků.Bylo vymezeno několik pleistocenních až recentních sesuvných území,vyvinutých zejména na svazích údolí Ohře a jejích přítocích, kde jsou vhodné morfologické a geologické podmínky. Tufy jsou téměř výlučným kluzným materiálem. Nejrozsáhlejší sesuvná území jsou mezi Jakubovem a Stráží n/Ohří, na jz. svahu Dubového vrchu u Horního hradu a vých. Lestkova. Desítky menších sesuvů lze pozorovat i na jiných místech v údolí Ohře.

Literatura:

Shrbený O. (1982): Chemistry of alkaline volcanic rocks of the Doupovské hory Mts., Bohemia. – Čas. miner. geol., 27, 2.
Kopecký L. (1988): Mladý vulkanismus Českého masivu. – MS Archív ČGÚ, Praha.

Český geologický ústav, Klárov 3, 118 21 Praha 1